

Sygn. akt I CSK 1059/14

POSTANOWIENIE

Dnia 15 stycznia 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Antoni Górski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Marta Romańska

SSN Karol Weitz

w sprawie z wniosku J. F. S.A. w B.
przy uczestnictwie S.J., I. J. i H. J.
o wykreślenie służebności,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym
w Izbie Cywilnej w dniu 15 stycznia 2016 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy
od postanowienia Sądu Okręgowego w W.
z dnia 25 czerwca 2014 r.,

oddala skargę kasacyjną; zasądza od wnioskodawcy na rzecz uczestników postępowania 120 zł kosztów postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Na wniosek z dnia 17 lutego 2014 r., Sąd Rejonowy P. wykreślił służebność osobistą mieszkania, polegającą na prawie dożywotniego korzystania z całego lokalu mieszkalnego, położonego w P. dla którego Sąd Rejonowy w P. prowadzi księgę wieczystą nr [...], na rzecz I. J. i H.J. Wykreślenia wpisu dokonano na podstawie wyroku Sądu Rejonowego w R. z dnia 27 sierpnia 2008 roku w sprawie o sygn. akt ... 48/08 o ustaleniu bezskuteczności umowy darowizny z dnia 19 kwietnia 2007 roku Rep. A nr [...] w stosunku do „J. F.” Sp. z o.o. w B.

Postanowieniem z dnia 28 marca 2014 r. Sąd Rejonowy w P. utrzymał w mocy zaskarżony wpis.

W ocenie tego Sądu, powołany w uzasadnieniu skargi art. 1000 § 3 k.p.c. odnosi się do postanowień o przysądzeniu własności. Postanowienie w tym zakresie zostało wydane przez Sąd Rejonowy w P. w dniu 24 maja 2012 roku w sprawie o sygn. akt ... 179/10. Podstawą wykreślenia wpisu służebności osobistej był natomiast wyrok Sądu Rejonowego w R. z dnia 27 sierpnia 2008 roku, sygn. akt ... 48/08, o ustaleniu bezskuteczności umowy darowizny z dnia 19 kwietnia 2007 roku Rep. A nr [...]

w stosunku do „J.F.” Sp. z o.o. Wobec powyższego, powołanie się na art. 1000 § 3 k.p.c., jako podstawę żądania przywrócenia wpisu służebności, nie było uzasadnione. Wyrok Sądu Rejonowego w R. ustalający bezskuteczność umowy darowizny w stosunku do firmy „J. F.” wywołuje skutek co do wszystkich postanowień tej umowy, w tym także do oświadczenia o ustanowieniu służebności osobistej, zawartej w umowie z dnia 19 kwietnia 2007 Rep. A nr [...].

Uwzględniając apelację uczestników J. od tego orzeczenia, postanowieniem z dnia 25 czerwca 2014 r. Sąd Okręgowy w W. zmienił zaskarżone postanowienie i oddalił wniosek.

Sąd Okręgowy wskazał, że podstawą prawną postępowania toczącego się w Sądzie Rejonowym w R. (sygn. akt ... 48/08) był art. 527 i n. k.c. Wyrok wydany w sprawie o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną ma charakter konstytutywny, ponieważ kształtuje stosunek obligacyjny zmieniając stosunek istniejący pomiędzy dłużnikiem a osobą trzecią w ten sposób, że ogranicza jego

skuteczność. Jednocześnie tworzy fikcyjny stan rzeczy na potrzeby postępowania egzekucyjnego, prowadzonego przez wierzyciela przeciwko jego nierzetelnemu dłużnikowi. Fikcja polega na traktowaniu przedmiotów, które wyszły z majątku dłużnika, jak i tych, które do niego nie weszły, tak jakby się w tym majątku znajdowały i mogły być objęte egzekucją skierowaną przeciwko dłużnikowi.

W ocenie Sądu Okręgowego, należy przyjąć, iż wykreślenie służebności osobistej mieszkania polegającej na prawie dożywotniego i bezpłatnego korzystania z całego lokalu ustanowionej na rzecz skarżących na podstawie ww. wyroku było nieuzasadnione. Wyrok wydany w sprawie o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną tworzy bowiem fikcję prawną wyłącznie pomiędzy pokrzywdzonym wierzycielem, a jego niełojalnym dłużnikiem. Wykreślenie wpisu służebności z księgi wieczystej odnosi zaś skutek również wobec osób trzecich (uprawnionych z tytułu służebności), a zatem wykracza poza stan rzeczy ustalony w przywołanym wyroku i z tego względu musi być uznane za niedopuszczalne.

Od postanowienia Sądu Okręgowego skargę kasacyjną złożył wnioskodawca, wnosząc o uchylenie go w całości. W ramach pierwszej podstawy kasacyjnej (art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c.) zarzucił naruszenie art. 532 k.c. W ramach drugiej podstawy kasacyjnej (art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c.) zarzucił naruszenie art. 373 k.p.c. i art. 365 § 1 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Akt notarialny nr [...] z dnia 19 kwietnia 2007 r. zawarty pomiędzy I. J. a jego rodzicami H. i S. J. został zatytułowany "Umowa darowizny". Jednakże z jego treści wynika, że, wbrew tej tytułacji, obejmował on dwie czynności prawne. Oprócz bowiem darowizny przez rodziców lokalu mieszkalnego ich synowi, jednocześnie zawierał ustanowienie przez obdarowanego na rzecz darczyńców służebności osobistej mieszkania, polegającej na prawie dożywotniego i bezpłatnego korzystania z całego tego lokalu. W tej sytuacji należy uznać, że Sąd Okręgowy prawidłowo przyjął, iż wyrok Sądu Rejonowego w R. z dnia 27 listopada 2008 r. ... 48/08 z powództwa wierzyciela "J.F." spółki z o.o. w B. przeciwko obdarowanemu M. J., uznający bezskuteczność umowy darowizny w stosunku do powoda, dotyczy tylko pierwszej czynności prawnej, czyli darowizny, a nie

ustanowienia służebności osobistej mieszkania. Uprawnieni z tytułu służebności małżonkowie J. nie byli stroną postępowania w tamtej sprawie, a zatem, stosownie do art. 365 § 1 k.p.c., nie wiąże ich wydane w niej rozstrzygnięcie. Przepis ten ustanawia jako zasadę związania treścią wyroku strony, sąd i inne organy państwowe. Tylko w przypadkach wskazanych w ustawie wiążące to może dotyczyć także innych osób. Mamy wtedy do czynienia z tzw. rozszerzoną prawomocnością wyroku, która w rozpoznanej sprawie nie wchodzi w grę. Oznacza to, że wyrok z akcji pauliańskiej zapadły w sprawie ... 48/08 nie dotyczy prawa służebności mieszkania ustanowionego na rzecz małżonków J., zatem nie mógł być podstawą do wykreślenia tego ich prawa z księgi wieczystej. Skarga kasacyjna wychodząca z innych założeń podlegała więc oddaleniu, jako niezasadna, z obciążeniem skarżącego kosztami zastępstwa prawnego (art. 519¹ k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 i art. 398¹⁴ oraz art. 520 § 3 k.p.c.).

eb